

r.f.d., dos. Ülviyyə Rzayeva
UNEC

TÜRK RESPUBLİKALARINDA NƏQLİYYAT VƏ KOMMUNİKASIYA SEKTORUNUN İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Dünyada yaşadığımız qloballaşma, qeyri-müəyyənlik və artan gərginlik şəraitində sıx və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq dayanıqlı inkişaf və tərəqqinin əldə edilməsində, sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasında həlledici rol oynayır.

Müasir cəmiyyətdə iqtisadi proseslərin bir dövlət çərçivəsində tənzimlənməsi getdikcə çətinləşir. Fikrimizcə, qlobal istehlak cəmiyyətində sosial-iqtisadi münasibətlər daha prioritetlidir. Bunun üçün də dünya iqtisadiyyatının demək olar ki, bütün fəal regionları öz səylərini birləşdirməyə çalışırlar.

Türk Dövlətlərinin xalqları bütün bəşəriyyətin sərvəti olan unikal və əvəzsiz mədəni, tarixi-mənəvi irsə malikdir. Ölkələrimizdə türk

*Kommunikasiyalar
və transregional
nəqliyyat
dəhlizlərinin
inkişafı da
qarşılıqlı
yükdaşımların
həcmi artıracaq*

və islam sivilizasiyasının tarixi abidələri, böyük alimlərin, şairlərin, mütəfəkkirlərin, sənətkarların irsi diqqətlə qorunur. Bu

əvəzsiz sərvət bütün bəşəriyyətin varidatıdır. Bundan əlavə, ölkələrimizin integrasiyası üçün mədəni, dini və coğrafi yaxınlıq mövcuddur.

Tarixən coğrafi mövqe zəngin Çinlə inkişaf etmiş Avropa ölkələri arasında nəqliyyat kommunikasiyalarına (İpək Yoluna) nəzarət türk imperiyalarının, eləcə də bu ərazidə yerləşən şəhərlərin zənginləşməsinin və sosial-iqtisadi yüksəlişinin əsas səbəblərindən biri olmuşdur. Bu gün də ölkələrimiz arasında iqtisadi integrasiyanın əsas

vəzifəsi münasib nəqliyyat-kommunikasiya əlaqələrinin yaradılmasıdır.

Öz növbəsində, qarşılıqlı ticarət və sənaye əməkdaşlığı nəqliyyat sektoru ilə bir-birinə bağlıdır ki, bu da nəqliyyat və logistika

sektorunda daha sıx kooperasiyanı zəruri edir. Beləliklə, biz bu sahələri birgə inkişaf etdirməklə onları istehsal və logistika mərkəzlərinə, dəyər zəncirinin mühüm halqalarına çevirməliyik. Bunun üçün əlbəttə ki, kommunikasiyalar və transregional nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı vacibdir ki, bu da qarşılıqlı yükdaşımaların həcmi artıracaq və təkcə Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan ölkələrin deyil, həm də digər ölkələrin tranzit potensialını artıracaq.

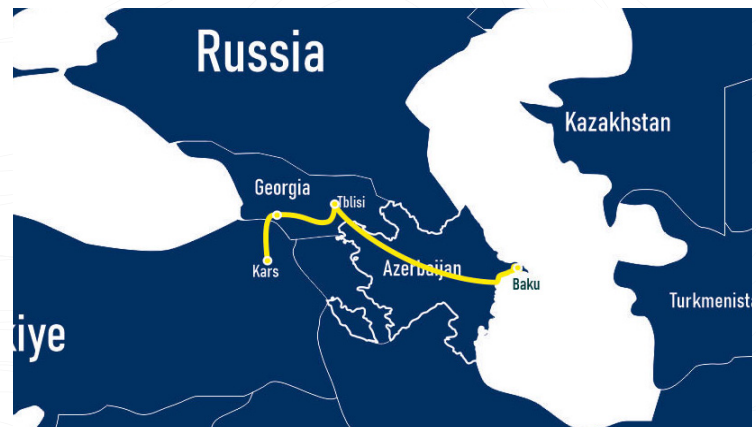
Türk Dünyası ölkələri yaxın gələcəkdə Avrasiya qitəsinin əsas neft və qaz tədarükçülərindən biri olacaq, lakin bu ehtiyatların daşınması ilə bağlı çoxlu problemlər də mövcuddur. Bu problemlərin birlikdə həlli hazırda və gələcəkdə əldə edilən gəlirləri maksimum dərəcədə artırmağa kömək edəcək.

Türkiyə Türk Dövlətləri arasında okeana çıxışı olan yeganə ölkədir və Avropa ilə Asiyanın qovşağında yerləşərək iki qitə arasında körpü rolunu oynayır. Geo-iqtisadi baxımdan onun böyük üstünlükləri var, lakin obyektiv səbəblərdən son zamanlara qədər donanma istisna olmaqla, iki qitəni birləşdirəcək müvafiq nəqliyyat infrastrukturunu yox idi. Lakin son illər istər Türkiyənin özündə, istərsə də qonşu dövlətlərlə birlikdə bu sahədə böyük uğurlar əldə olunub. Türkiyənin Avrasiyanın mərkəzində əlverişli geostrateji mövqeyi və Ankaranın Çinin “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsü çərçivəsində trans-Avrasiya nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafında fəal iştirakı Türk Dövlətlərinin də böyük marağına səbəb olur.

Hazırda Azərbaycan ərazisindən iki nəqliyyat dəhlizi keçir – TRACECA və Şimal-Cənub. Hər iki istiqamətdə dəmir yolu xətti mövcuddur. Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi Fars körfəzi və Hind okeanı ölkələri ilə iqtisadi əlaqələr üçün böyük imkanlar yaradır. Bakı-Tbilisi-Qars multimodal nəqliyyat xidmətlərinin inkişafı və Ələtdə limanın tikintisi layihələri paralel olaraq həyata keçirilən TRACECA layihəsinin tərkib hissəsidir. Bu, Xəzər dənizində yükdaşımaların artmasına və ölkələrimiz arasında ticarət əlaqələrinin inkişafına təkan olacaq.

Həmçinin “Zəngəzur dəhlizi”nin bərpası Asiyadan Avropaya ən qısa quru yolu təmin edə biləcək bir marşrutdur. Burada Azərbaycanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən Horadiz-Ağbend dəmir yolunun tikintisi layihəsi mühüm rol oynayacaq, Ordubaddan Ermənistanla sərhədə qədər çatışmayan hissə isə Naxçıvan dəmir yolunun bütün infrastrukturunun yaradılmasını müəyyən edəcək. Bu marşrutlar ölkələrimiz arasında vahid nəqliyyat şəbəkəsi yaradacaq, həm Çin, həm də Avropa İttifaqı ilə ticarət imkanlarını genişləndirəcək.

Hazırda türk dövlətləri arasında ərazi cəhətdən birinci yerdə olan Qazaxıstanın ərazisindən aşağıdakı dörd nəqliyyat dəhlizi keçir:

- Qazaxıstan vasitəsilə Çini, Koreyanı və Yaponiyanı Qərbi Avropa ilə birləşdirən Trans-Asiya Dəmiryolunun Şimal Dəhlizi (Dostiq-Aktoqay-Sayak-Mointi-Astana-Petropavlovsk);

- Avropadan başlayaraq, Türkiyə, İran, Orta Asiya və Qazaxıstan ərazilərindən Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinə qədər keçən və onları birləşdirən cənub dəhlizi (Dostiq-Aktoqay-Almaty-Şu-Arns-Sariagash);

- Qara dəniz, Qafqaz, Xəzər dənizi, Qazaxıstan vasitəsilə Şərqi Avropanı Mərkəzi Asiya ilə birləşdirən TRACECA şəbəkəsi (Dostiq-Almaty-Aktau);

- Rusiya (Ural bölgəsi) və Qazaxıstan (Aktau-Atirau) ərazilərindən keçən, Şimali Avropanı və Fars körfəzi ölkələrini birləşdirən Şimal-Cənub marşrutu.

Hal-hazırda “Rusiya-Qazaxıstan-Qırğızistan-Tacikistan” dəmir yolunun çəkilməsi layihəsi mövcuddur. Baxmayaraq ki, Rusiya ilə Qazaxıstanı birləşdirən dəmir yolu xətti fəaliyyət göstərir, bu xəttin uzadılmasına ehtiyac var. Bu layihə Qırğızistan və Tacikistan ərazisi vasitəsilə Fars körfəzi ölkələri ilə əlaqə yaratmağa imkan verəcək və Qırğızistan iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası üçün böyük imkanlar verəcək. Çin-Qırğızistan-Özbəkistan dəmir yolu layihəsinin məqsədi Aral dənizini Fars körfəzi ilə birləşdirən Cənub Dəhlizinin inkişaf etdirilməsidir.

Bununla əlaqədar, bütün Türk Dünyası ölkələri beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafına, logistika zəncirlərinin rəqəmsallaşdırılmasına, o cümlədən malların və nəqliyyat vasitələrinin sərhəd məntəqələrindən keçirilməsi proseslərinə, ixrac məhsullarının maya dəyərində nəqliyyat və digər xərclərin optimallaşdırılmasına, habelə nəqliyyat xərclərinin azaldılmasına və malların çatdırılma sürətinin artırılmasına üstünlük verməkdə davam edir.

Bu fəaliyyətin səmərəliliyini artıracaq faktor düzgün birgə siyasətdir. Ölkələrimizin müasir

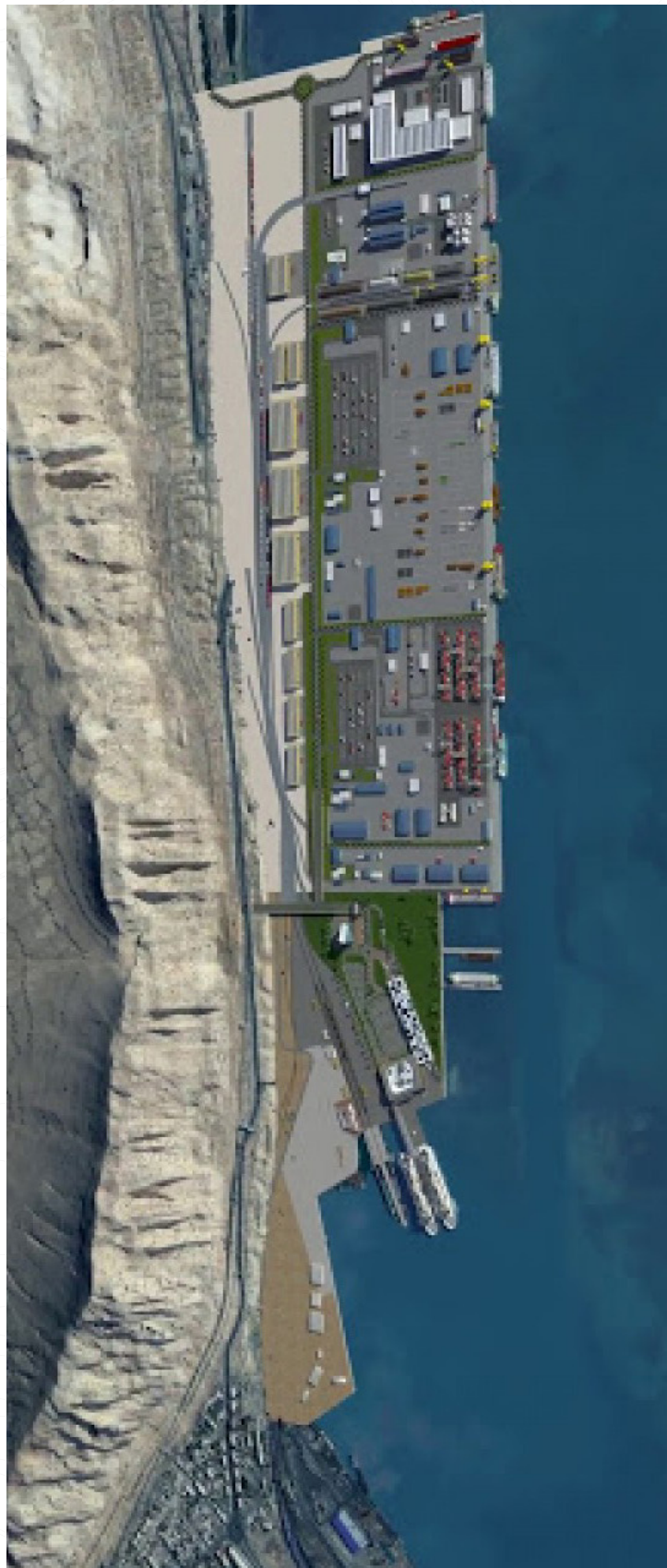
texnologiyaların tətbiqi ilə birgə səyləri qitələr arasında yükdaşıyanlar üçün həm çatdırılma müddətini, həm də nəqliyyat xərclərini azaldacaq. Birgə səylərlə malların və xidmətlərin ucuz sürətli daşınmasının mütəşəkkil qurulmuş sisteminin yaradılması qovşaqlarımızın bir-birinin tamamlanmasına impuls verəcək. Bu da öz növbəsində qardaş xalqlarımız arasında daha sıx integrasiyaya səbəb olacaq. Bu məsələdə nəqliyyat əlaqələrinin inkişafı ilə bağlı problemlərə nəzarət edəcək millətlərarası təşkilat yaradılması məqsədəuyğun ola bilər. Regionumuzun tarixi və dünya iqtisadiyyatının hazırkı inkişafı nəqliyyat şəbəkəsinin inkişafının aşkar perspektivlərindən xəbər verir ki, bu da integrasiyanın əsas motividir. Təcrübə göstərir ki, integrasiya prosesləri üçün siyasi iradə kifayət etmir, bunun üçün güclü iqtisadi komponent lazımdır.

Türk Dövlətlərinin iqtisadi integrasiyasının inkişafı üçün aşağıdakı addımlar təklif olunur:

- ölkələr arasında nəqliyyat kommunikasiyalarının inkişafı;
- xüsusi əhəmiyyət kəsb edən nəqliyyat problemlərinin əlaqələndirilməsi üçün müvafiq təşkilatın yaradılması;
- xarici ticarət əlaqələrinin inkişafı üçün azad ticarət zonası haqqında sazişin imzalanması;
- elm və sənaye sferalarında integrasiya üçün elmin bütün sahələrində birgə tədqiqat işlərinin aparılması;
- Türk Dövlətlərinə investisiyaların cəlb edilməsi üçün əlverişli şəraitin yaradılması.

Birgə əməkdaşlığın prioritet istiqamətlərini nəzərə alaraq, ilk növbədə, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün potensialdan istifadə edilməsi vacib görünür. Bunun üçün ticarətdə maneələri aradan qaldırmaq, onun strukturunu və məhsul çeşidini genişləndirmək lazımdır. Ticarət əlaqələrinin unifikasiyası və liberallaşdırılması qarşılıqlı ticarətin həcmi və tranzit imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə artırmaqla yanaşı, müəssisələrimizə yüksək əlavə dəyərli malların istehsalını, o cümlədən onların üçüncü bazarlara çıxışının daha da sürətləndirilməsi üçün əlavə şərait yaradacaqdır.

Məqsədimiz ortaq məkanımızın davamlı inkişafı ilə Türk Dünyasının birgə rifahını təmin etməkdir. Bu baxımdan, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqazı transregional qarşılıqlı əlaqələrin mühüm halqasına, makroregionumuzu Şimalda Cənub, Qərblə Şərq arasında istehsal və logistika mərkəzinə çevirmək mümkündür. Bütün bunlar yeni innovativ rəqəmsal platformada, sənayələrimizin geniş integrasiyasında, türk dövlətlərinin nəqliyyat və enerji imkanlarının birləşdirilməsində inkişaf etdirilməlidir. Bu səylər son nəticədə regionlarımızın rəqəbat qabiliyyətli və özünü təmin edən istehsal və logistika mərkəzinə çevrilməsini təmin edəcəkdir ki, bu da nəticədə ölkələrimizin iqtisadi artımını və davamlı inkişafını təmin edəcək.

AZƏRBAYCAN
DÖVLƏT
İQTİSAD
UNIVERSİTETİ

UNEC

UĞURLU YOLUN BAŞLANGICI

//
***Təcrübəsi və peşəkarlığı
ilə seçilən akademik heyət***
Müasir tədris proqramları
***4 dildə təhsil
almaq imkanı***
//

- Maliyyə
- Ümumi təyinatlı
- Beynəlxalq biznes
- Menecment
- Marketing
- Mühəsibat uçotu
- Qiymətli kağızlar
- İnsan resurslarının idarə olunması
- Bank və sığortanın idarə edilməsi
- Səhiyyənin idarə edilməsi
- İdmanın idarə edilməsi
- Mühəndislik və idarəetmənin riskləri
- Turizm və otelçiliyin idarə edilməsi
- Layihələrin idarə edilməsi
- Biznes və data analitikası
- Risklərin idarə olunması
- Sosial media marketingi
- Beynəlxalq logistika və təchizat zəncirinin idarə edilməsi
- Kiber təhlükəsizlik
- Vergi idarə etməsi və vergi planlaşdırması
- Rəqəmsal marketing
- Rəqəmsal ekspertiza
- Enerji menecmenti
- Blokçeyn idarə edilməsi
- Rəqəmsal biznesin idarə edilməsi
- Proqram təminatı mühəndisliyi
- Süni intellekt
- Ərzaq məhsullarının keyfiyyətinin idarə edilməsi
- Ali təhsilin idarə edilməsi

UNEC BİZNES MƏKTƏBİ (MBA)

İkili Diplom proqramları

MAGİSTRATURA SƏVİYYƏSİ ÜZRƏ
İXTİSASLARIMIZ

- Dünya İqtisadiyyatı
- Mühəsibat uçotu və audit
- Maliyyə
- İqtisadiyyat
- Sənayenin təşkili və idarə edilməsi
- Statistika
- Menecment
- Marketing
- Biznesin idarə edilməsi
- Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi
- Kommersiya
- Kompüter elmləri
- Ekologiya
- Texnoloji maşın və avadanlıqlar mühəndisliyi
- İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi
- Qida məhsulları mühəndisliyi
- Çoxişlənən malların texnologiyası mühəndisliyi
- İstehlak mallarının ekspertizası və marketingi
- Dizayn
- Metrologiya, standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma mühəndisliyi